

vierailuproffa



Ilkka Vehkalahti on journalistiikan vierailijaprofessori Tampereen yliopistossa.

Leo Tolstoi sanoi aikoinaan. ”Kirjoita vain, jos sinun on pakko kirjoittaa”. Toinen venäläinen, Viktor Kosakovsky kirjoittaa puolestaan yhdessä kymmenestä käskystään: ”kuvaa vain silloin, kun rakastat ja vihaat samanaikaisesti.”

Intohimo tuottaa parhaat jutut

MOLEMMAT PUHUVAT samasta asiasta. Siitä, kuinka arvokkain motiivi tekijälle on hänen omansa: halu kertoa jostakin asiasta toisille. Millä välineellä tahansa: maalaamalla, puhumalla, kirjoittamalla, kuvaamalla.

Jokainen hyvä journalisti tietää, mistä on kyse. Siitä energiasta, innostumisesta ja ylimääräisen työn määrästä, jonka on valmis tekemään saadakseen tärkeältä tuntuvan jutun niin hyväksi kuin mahdollista.

Kustantajat ja julkaisijat tietävät tämän motiivin tärkeyden, mutta käytännössä se unohdetaan liian usein. Liian moni toimittaja kokee, että hän ei pääse toteuttamaan haluamaansa, että ammatissaan jatkuvasti ”joutuu luopumaan”. Koko elämä tuntuu luopumiselta.

Työn tilaajat, julkaisijat sanovat, että selvitykset ja tutkimukset kertovat, miten ja millaista tavaraa milletin yleisösegmentille on tuotettava. Ja melkoista kalabaliikkiahan koko homma olisi, jos toimittajat tekisivät mitä itse haluavat.

He ajattelevat, että sen jälkeen kun ura on luotu ja maine hankittu, he voivat tehdä mitä haluavat. Vaarallista ajattelua.

JA AIVAN OIKEIN: kyllähän tilaajien ja julkaisijoiden on tiedettävä, millaisia lehtiä he julkaisevat ja millaisia ohjelmia tuottavat. Ei sikatalou-

den lehdessä kannata paljon kirjoitella maalaustaiteesta (tai voisi tietysti, jos...) eikä lapsen koulumatkan kulemisesta kertova juttu ole välttämättä kahden viikon kirjoitusprosessin tuloksena syntyvä 200 000 merkin esse (tai voisi tietysti olla, jos...).

Kansainvälisimmän dokumentaristimestarimme **Pirjo Honkasalonkin** kaksi viimeistä elokuvaa ovat lähteneet liikkeelle tilauksesta. Tilauksesta, jonka hän on kasvattanut omaksi taiteelliseksi prosessikseen.

Kysymys on näiden kahden tahdon – ulkopuolisen tilauksen ja sisäisen halun – välisestä voimainmittelystä, tasapainosta tai parhaimmillaan yhteensulautumisesta.

Kysymys on rajoista ja rajojen määrittelemän tilan maksimaalisesta käytöstä. Ihminen pyrkii vankilasakin käyttämään hyväkseen jokaisen hetken vapautuntoa. Niin pitäisi olla mediassakin: sen sisällä ja sen asettamien rajojen sisällä toimittajaa kannustettaisiin toteuttamaan mahdollisimman paljon näkemystään ja intohimojaan.

KIRJOITAN AIHEESTA siksi, että olen törmännyt Tampereen yliopistossa opiskelijoihin, jotka syystä tai toisesta jo opiskeluvaiheessa sopeuttavat itseään tulevaan. He kehittävät itseään olemaan julkaisumaailmassa, jossa joutuu tekemään ulkopuolisen tahon määrittelemää, haluamaa ja tilaamaa.

He ajattelevat, että kun ura on luotu ja maine hankittu, he voivat tehdä mitä haluavat.

Vaarallista ajattelua.

Juuri opiskeluvaiheessahan ihmisen pitäisi kehittää ja laajentaa itseään ja omaa minuuttaan. Rakentaa omaa ääntään, omaa tapaansa, omaa ajatteluaan, omaa journalistista käytäntöään.

Ja sitten todellisessa maailmassa koetella sen kestävyyttä ja arvokkuutta. Parhaassa tapauksessa kasvaa poikkeukselliseksi journalistiksi.